

STAVANGER KOMMUNE

Rådmannen

Kulturdepartementet,
Postboks 8030 Dep,

0030 OSLO

Postadr.: Pb. 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Øvre Kleivegate 15
Telefon: 04005. Faks: 51507046
E-post: postmottak.radmannen@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

DERES REFERANSE

VÅR REFERANSE
HGU-13/10808-4

JOURNALNR.
68091/13

DATO
27.09.2013

NOU 2013: 1 DET LIVSSYNSÅPNE SAMFUNN - HØRINGSUTTALELSE

Stavanger kommune har fått utsatt høringsfristen til 30.09.2013.

Stavanger formannskapet behandlet saken i møte 26.09.13 og gir følgende høringsuttalelse:

1. Grunnskolen

Om retten til støtte til private religiøse skoler i Norge (kapittel 19.4.1)

Utvalget påpeker at det ikke er generell menneskerettslig plikt å gi statsstøtte til livssynsbaserte skoletilbud. Hvis dette imidlertid ikke gjøres, vil muligheten til å ha sine barn på en livssynsbasert skole avhenge av inntekt. Utvalgets flertall (11 av 15) tilrår at en fortsatt gir offentlig støtte til private skoler som er basert på et religiøst grunnlag, mens et mindretall mener at ordningen med offentlig økonomisk støtte til private skoler på grunnskolenivå bør avvikles. Mindretallet vektlegger at grunnskolen er en av de viktigste arenaene der barn og foreldre møtes på tvers av sosialgruppe, tro og livssyn, etnisitet og familiesammensetning. I et samfunn preget av mangfold er det viktig at denne fellesarenaen bevisst brukes til å utvikle bånd på tvers av skiller, og til å utvikle respekt for ulikhet.

Hele utvalget legger vekt på at ulike tros- og livssynsretninger likebehandles i forbindelse med støtte.

1.1 Stavanger kommune er enig i at det fortsatt gis offentlig støtte til private religiøse skoler.

RLE-faget (kapittel 19.4.2.1)

Utvalget drøfter utfordringer knyttet til den offentlige, felles skolen og understreker viktigheten av at skolen er en viktig møteplass for elever med ulik bakgrunn. «Det er viktig at skolen i alt sitt virke bidrar til forståelse, respekt og evne til dialog mellom mennesker med ulik oppfatning av tros- og livssynsspørsmål. Dette er en krevende utfordring som forutsetter en årvåken og aktiv oppfølging fra myndighetenes side for å sikre realiseringen av disse idealene, også i RLE-faget i grunnskolen og i religionsfaget i videregående skole.»

Utvalget drøfter enkelte utfordringer ved RLE-faget i grunnskolen, men konkluderer med at det ikke vil foreslå konkrete endringer av dette faget som ble innført fra skoleåret 2008. Utvalget har heller ikke foretatt en nærmere vurdering av eventuelle endringer i dagens ordninger innen lærerutdanningen.

- 1.2 *Stavanger kommune er enig i at dagens RLE-fag i grunnskolen videreføres. Stavanger kommune forutsetter at kirkeforliket legges til grunn for det videre arbeidet og den nye grunnlovens § 2, som fortsatt fremhever Norges særskilte tilknytning til kristendommen.*

Fritaksretten (19.4.2.2)

I opplæringsloven § 2-3 a finnes fritaksrett fra aktiviteter på skolen som kan være «utøving av en annen religion». Utvalget understreker betydningen av å sikre barns interesser slik at for eksempel grunnleggende svømmeferdigheter realiseres for alle. Utvalget slutter seg til Barneombudets vurdering av at selv om det kan gjøres praktiske tilpasninger i undervisningen, bør en ikke generelt kunne legge opp til kjønnsdelt svømmeundervisning. Utvalget vektlegger at den prinsipielt viktige fritaksretten ikke misbrukes slik at elever ikke får tilfredsstillende opplæring i for eksempel norsk og matematikk.

- 1.3 *Stavanger kommune er enig i utvalgets vurdering av fritaksretten.*

Skolegudstjenester

Utvalgets flertall (10 av 15) tilrår at dagens retningslinjer for skolegudstjenester videreføres. Forutsetningen må da være at det tilstrebes en likebehandling av ulike trossamfunn, slik at også andre trossamfunn kan invitere skoleelever til å delta ved markeringer av ulike høytider. Flertallet understreker at deltakelsen må være basert på et aktivt valg mellom likestilte alternativer. Skoleavslutninger bør være samlende, og det vil derfor ikke være naturlig å ha en avslutning i en livssynsregi som ikke inkluderer alle elevene.

Utvalgets mindretall vektlegger at en gudstjeneste er en kirkelig, religiøs handling basert på aktiv oppslutning fra dem som deltar. Dette er ikke en aktivitet som hører hjemme i en fellesskole for barn fra hjem med ulike livssynsmessige oppfatninger. Videre påpeker mindretallet at det bare er Den norske kirke som er til stede i alle norske kommuner med ansatte og bygninger. Forestillingen om at likeverdighet er ivaretatt ved at også andre kan invitere elevene til religiøse handlinger, er dermed ikke reell. Det å opprettholde praksisen med skolegudstjenester vil innebære å videreføre en indirekte diskriminerende ordning.

- 1.4 *Stavanger kommune er enig i at dagens retningslinjer for skolegudstjenester videreføres.*

2. Helse- og omsorgstjenesten

Utvalget slår fast at tros- og livssynsfriheten gjelder for alle, også for beboere på sykehjem, mennesker med utviklingshemming, demens, som mottar tjenester i eget hjem, har omsorgsbehov eller behov for personlig assistanse. Religiøst eller livssynsmessig arbeid overfor disse grupper krever imidlertid stor varsomhet og kompetanse. Dette er tidligere presisert i rundskriv I-6/2009 fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Etter hvert som befolkningen blir eldre, vil religiøs og livssynsmessig tilhørighet endres, en større andel vil tilhøre andre tros- eller livssynssamfunn enn Den norske kirke. Dette gjør det nødvendig med tilpasninger og eventuelt andre tjenester, spesielt på sykehjem, blant annet ved livets slutt.

Ansvar for å sikre barn og unge med nedsatt funksjonsevne like muligheter til deltakelse ligger både hos det enkelte tros- og livssynssamfunn og hos det offentlige. Nødvendige hjelpemidler og personlig assistanse må stilles til disposisjon for deltakelse i tros- og livssynssamfunnenes aktiviteter på linje med andre aktiviteter for barn og unge.

2.1 *Stavanger kommune støtter opp om at tros- og livssynsfriheten ivaretas innen helse- og omsorgstjenesten.*

3. Livssynsåpne seremonirom

Et livssynsåpent seremonirom er et rom eller bygg som er utformet slik at alle mennesker, uavhengig av tilhørighet til tros- eller livssynssamfunn eller ikke, kan ta i bruk rommet til sentrale seremonier, som for eksempel ekteskapsinngåelse eller gravferd.

Utvalget påpeker at enkelte kommuner har gjort eller er i gang med vurderinger av livssynsåpne seremonirom ut fra lokale behov, og at det enkelte steder allerede er etablert slike seremonirom. For budsjettåret 2012 ble det innført en støtteordning som en prøveordning til livssynsåpne seremonirom. Støtteordningen er videreført for 2013.

Utvalget mener det er behov for å etablere livssynsåpne seremonirom i større og mer landsdekkende omfang enn i dag, tilpasset lokale forhold og lokale behov. Det bør stilles krav til nye offentlige bygg som er ment som allmenne forsamlingslokaler, om at disse tilrettelegges slik at de kan fungere som livssynsåpne lokaler. Staten kan bidra med utforming av en veileder til slike lokaler.

3.1 *Stavanger kommune mener at hver kommune må vurdere livssynsåpne seremonirom ut fra ønsker og behov hos innbyggerne, men er positiv til forsøk med økonomisk støtte til livssynsåpne bygg.*

4. Helligdagsregler

Utvalget drøfter i kapittel 16 spørsmål knyttet til helligdager. Konklusjonen er at gjeldende regelverk som gir arbeidstakere rett til to dager fri per år (uten lønn) for å kunne delta i egne religiøse høytider, innebærer en rimelig balanse mellom hensynet til den enkeltes behov for fri til egne helligdager og hensynet til arbeidslivets krav. Utvalget oppfordrer til fleksibilitet i forhold til religiøse og livssynsbaserte begrunnelser for tilpasninger.

4.1 *Stavanger kommune støtter dagens regelverk for fri fra arbeid for å delta i egne religiøse høytider.*

5. Gravferdsforvaltning

Kulturdepartementet ba i brev datert 9. juli 2012 utvalget om også å vurdere plasseringen av forvaltningsansvaret for gravplassene. Gravferdsforvaltningen omfatter praktiske og juridiske forhold knyttet til forvaltning og drift av kirkegård/gravplass og krematorium, inkludert forvaltning av den enkelte grav, utforming av gravlunder og gravminner, behandling av askeurner og krav til kister.

Det er Kirkelig fellesråd som har forvaltningsansvaret for de offentlige gravplassene, mens det økonomiske ansvaret ligger til kommunene. Noen få kommuner har inngått avtale med fellesrådet om å overta forvaltningsansvaret, og flere kommuner har tatt hånd om kirkegårdsdriften, men uten at det formelle forvaltningsansvaret er overført.

Kirkelig fellesråd, Stavanger, har forvaltningsansvaret for gravplassene og får økonomisk støtte av Stavanger kommune.

Utvalget gir i kapittel 18 en grundig gjennomgang av de prinsipielle og praktiske sidene ved ulike alternativer for gravferdsforvaltning. Utvalget ser for seg fire ulike alternativer:

1. Videreføre dagens ordning
2. Justeringer innenfor dagens ordning
3. Kommunalt ansvar med lokal avtalefrihet
4. Kommunalt ansvar med begrenset lokal avtalefrihet

Utvalget skriver at en hovedbegrunnelse for at kommunen bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen er at det økonomiske ansvaret ligger hos kommunen og oppgaven er allmenn, og da bør også forvaltningen være kommunal. På den måten kan kommunen se disse oppgavene i sammenheng med annen kommunal virksomhet.

Alternativ 1 innebærer at Den norske kirke fortsatt står for forvaltningen av gravplassene. Alternativ 2 innebærer at staten påtar seg ansvar ved at klager og godkjenninger kobles til Fylkesmannen og ikke til bispedømmerådet.

I både alternativ 3 og 4 er forvaltningen foreslått lagt til kommunene, men det lokale handlingsrommet er forskjellig. I alternativ 3 vil det være opp til den enkelte kommune om forvaltningen skal drives i egenregi eller overlate hele eller deler til en annen aktør. I alternativ 4 pålegges kommunen å stå for forvaltningen i egenregi, uten mulighet for samarbeidsløsninger mellom kommunen og kirken.

Det er ikke avklart hvordan forholdet til lov om offentlige anskaffelser kommer til anvendelse når det gjelder kommunalt ansvar utført av annen aktør. Utvalget bemerker at spørsmål om offentlige anskaffelser også kan reises for dagens praksis.

Utvalgets tilrådning er at kommunene overtar forvaltningsansvaret for gravplassene, og at det ikke gis mulighet for å overføre dette ansvaret til det kirkelige fellesrådet, dvs. alternativ 4. I følge utvalget er det ut fra en prinsipiell betydning at forvaltningen av slike plasser er lagt til offentlige myndigheter uten tilknytning til ett bestemt trossamfunn.

Utvalget har, på grunn av begrenset tid, ikke gått inn på praktiske konsekvenser og kostnader knyttet til omleggingen, bl.a. eventuell oppbygging av ny administrativ tjeneste i kommunen. Utvalget tilrår også at det før det gjøres endringer i dagens forvaltningsordning for gravferd gjøres en juridisk vurdering knyttet til eiendomsforholdene.

Rådmannen ser de prinsipielle vurderingene knyttet til at gravferdsforvaltningen er nøytral. Imidlertid oppfattes dagens ordning som god for alle parter. Økonomisk og personellmessig er det også hensiktsmessig å fortsette dagens ordning. Den kompetanse og kultur som er opparbeidet i den lokale kirke på dette området er sårbar for drastiske omlegginger. Utvalgets anbefaling foreslår at ansvaret overføres til kommunene, uten at konsekvenser for personell, eiendom og etablerte fagmiljø blir drøftet. Utvalgets anbefaling stenger også for samarbeidsløsninger mellom kirke og kommune.

Det kan synes som at utredningen legger til grunn at livssynsmessig forankring er et hinder i møte med livssynsmangfold. Tilfredsheten med dagens tilbud tilsier at dette ikke oppfattes som problematisk. Det synes tvert i mot som at gravferdsmyndighetens livssynsmessige tilhørighet har bidratt til forståelse for behov og ønsker hos mennesker med et annet livssynsmessig ståsted. Tilliten som er etablert er ikke basert på nøytralitet, men på en innsikt i at gravferden på ulike måter berører de mest eksistensielle sidene av livet.

Det er viktig at kommunene får reell myndighet og handlingsrom for å sikre gode og kostnadseffektive løsninger tilpasset lokale forhold. Rådmannen anbefaler alternativ 1, subsidiært alternativ 2.

5.1 Stavanger kommune mener at dagens ordning for gravferdsforvaltningen bør videreføres, subsidiært alternativet med en justering innenfor dagens ordning.

6. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Livssynssamfunn med mer enn 500 tilskuddsberettigede medlemmer og trossamfunn utenfor Den norske kirke med minimum 2 medlemmer kan kreve et årlig tilskudd fra staten og fra kommuner hvor det bor medlemmer av samfunnet. Tilskuddet skal være av en slik størrelse at det om lag tilsvare de budsjetterte utgiftene til Den norske kirke justert for medlemstall. Støtten er avhengig av utviklingen i antallet medlemmer.

Utvalget mener at kommunenes rolle knyttet til den lovbestemte finansiering av tros- og livssynssamfunnene er blitt redusert til en utbetalingsinstans. De administrative kostnadene er betydelige. En overføring til statlig nivå vil bidra til en betydelig administrativ forenkling. For tros- og livssynssamfunnene vil det være en betydelig fordel å kunne forholde seg til én instans på statlig nivå for hele tilskuddet.

En slik statlig ordning vil innebære at det trekkes ut midler fra kommunenes rammetilskudd fra staten, tilsvarende det beløpet som kommunene bruker på denne tilskuddsordningen.

6.1 Stavanger kommune støtter utvalgets forslag om at tilskuddsordning for tros- og livssynssamfunn overføres til staten.

Med hilsen

Kristine C. Hernes
konst. rådmann

Karen Hirth Thorsen
saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.